

Kazetaritza 3.0

Komunikazioa eta oro har hedabideen ingurugiroa erabat aldatu du Internetek. Horretan ez dago dudarik, baina blogen ezta, weblog edota bitakoren loraldiak, udaberria kolorez jantzi du. Herritarren parte-hartzea sustatu du eztanda honek, nork bere iritzia emateko plaza berriak sortu dira, eta horrek eragina izan du ohiko hedabideetan bezala, beraien edizio digitaletan ere. Iritzia ematea, informazioa sortzea guztion eskura dagoen kontua da orain. On line. Komunikazioaren teoria eraldatu egin da, edonor da informazio sortzaile. Mezua joan-etorrikoa da, eta kanala guk hautatzen dugu.

Zentzu horretan, profesionalak ez diren pertsonak sortutako edukiak nabarmendu behar ditugu —profesionalak komunikazioaren eremuan esan nahi dut—, nahiz eta beren edukiak ardura eta patxada handiarekin sortu. Blogak hori dira, norbanako eta kolektibo ezberdinek sortutako informazio-jario berria. Kazetaritza tradizionala dardara batean dago mundu osoan, eta Euskal Herria ere ez da salbuespena.

Azter dezagun arreta handiagoz. Kazetaritzaren —eta, oro har, komunikazio mediatikoaren— oinarri-oinarrian gizakion komunikatzeko beharrezana dago; historian zehar, eta, unean uneko kodea baliatuz (inprenta, papera, garratzeak kasu), Kazetaritza gauzatzeko azpiegitura batzuk konfiguratu, sortu, eraiki dira. Gaur egun, ordea, azpiegitura horiek ezberdinak dira erabat, ezin egokitu daitezke, eta horregatik berdefinitu behar dira. Goitik behera. Kode irekiaren garaian bizi gara. Biziko gara. Kode irekiak esan gura du edonork sor dezakeela informazioa. Eskaini eta hartu. Kode irekiak hori esan gura du, zabalik dagoela komunikazioaren aroa. Guztiontzat. Parte-hartzea da kontua.

We media liburuan, Chris Willis eta Shayne Bowmanek irakurritako datu batek arreta pizten du: «2021. ur-

tean hiritarrek albisteen %50 sortuko dute». Gu gara hedabidea beraz, eta arrazoi osoa dute Chris Willis eta Shayne Bowmanek, liburuaren izenetik abiatuta. Aitzindariak izan dira azterketa hori egiten, eta nolabait Kazetaritza parte-hartzailearen definizioa garatu dute zentzu batean. Dan Gillmorek ere *We the media* antzeko titulua duen liburuan horrelako baieztapenak egiten ditu, blogen eztanda ikusita. Blogaria da bera ere, ez da dudarik horretan. Berak beste termino bat ere sortu du, *grassroot journalism*, guk «lurraren azaletik egindako kazetaritza» euskaratuko genukeena. *by the people, for the people* dio Gillmorek, bere blogean bezala, liburuan ere. Liburuok, zelan ez, osorik daude sarean.

Eta ohiko hedabideek audientziari erreparatzen diote. Hori dute kezka nagusi. Komunikazioaren paradigma ororen gainetik, eta horregatik blogen eztanda, bitakora pertsonalen hazkundea jendearen parte-hartzea bideratu asmo du. Audientziak sortzaile gura dituzte orain. Jendearen neurrira egindako hedabideak sortzen ari dira. Parte-hartzaileak maila batean, eredu berrien bila. Kazetariak apur bat daki gauza askotaz, baina ez da ezertan aditua. Eta gure audientziak guk baino gehiago baldin badaki, eman diezaiogun hitza, iturri fidagarria izango da gure entzulea, gure irakurlea, eta kazetaritza horretaz profitatuko da. Azkar.

Objektibotasunaren krisia

Sei segundoro blog bat sortzen da nazioartean. Milioika daude honezkero. Gehiago dira irakurleak (aktiboak asko, pasiboak ugari), beraz milioika pertsona dira egunean zehar Interneteko bitakoretatik informazioa jaso eta baliatzen dutenak. Zernahi asmotarako. Barre egiteko, informatzeko, kezkatzeko, kezkak agertzeko edota auzoko berri emateko. Aniztasuna da sarearen logika. Anitza baita sarea bera. Anitza behar duelako, izatez, munduak ere. Pentsamendu bakar eta homogeen antitesia da sarea. Behar luke.

Eta sei segundoro sortzen ari den blog berri horietako bakoitzak informazioa sortzen du. Milioika karaktere, iru-

di eta ideia etengabe. Iturri adina jario, jario etengabea, hori bai. Subjektibotasuna lantzen da. Iritzien joan-etorria. Eta krisia eragin du horrek. Krisia ohiko komunikabideetan. Eta azal nadin hobeto, datuekin: gauza jakina da komunikabide handiak krisian daudela. Audientzien lehiak krisi amaigabe batera eroan ditu. Gero eta esku gutxiagotan daude geratzen diren hedabideak, desagertu ere asko desagertu dira dagoeneko, eta horretan galtzaile nagusia paperezko prentsa da. Ia egunero daukagu desagertutako egunkariren baten berri, gurean ere gero eta maizago heltzen zaigu horrelako albisterik (*El Periódico de Alava* izan zen lehenago, *La Estafeta* izan da berriki). Internetek audientzia kendu die ohiko hedabideei, eta telebistari berari ere —kostata baina— arreta orduak kentzen ari zaio poliki-poliki. Eta objektibotasunaren krisian mugiltzen gara. Jendeak gurago duelako nolabaiteko informazio subjektiboa —blogeak eskaintzen dutena—, ustezko hedabide objektiboek ematen duten *objektibotasuna* baino. Subjektibotasun aktiboaren garaia bizi dugu, iturriak nahi beste ditugu, eta guk geuk sortzen dugu gure iritzi eta balizko objektibotasuna.

AEBetako azken hauteskundeetan, argi bota zuen Howard Dean hautagaiaren kanpaina buruak: *The revolution will not be televised*. Eta arrazoi du horretan Joe Trippik, iraultza ez dute telebistatik emanen. Eragileek kontatuko dute, nor bere bitakoran, bere hedabidean. Esan dugu, *we the media*.

Eta gure artean?

Egia esan, lehen aldia da komunikazioaren azpiegiturari garaiz heltzen dioguna. Etxepare sindromepeko euskaldunak gara gu. Inprenta berandu heldu zitzaigun bezala, horregatik maite dugu horrenbeste *jalgi* berba bera, berandu eta eskas heldu zaizkigu komunikazioaren azpiegiturak oro. Irratia, telebista, Internet. Baina gero eta mundukoagoak garen neurrian, munduaren olatuak gero eta azkarrago hartzeko gai ere bagara. Euskarak, gure kultu-

rak, gure herriak, badute leku bat mundu digital berri honetan. Gutxi batzuen lanari esker, euskara lehen 40 hizkuntzen artean da Interneten. Eta hori ez da mauka, lagunok. Europan ere nekez egongo da lehen 40 hizkuntzen artean mundu errealean, are toki urrunagoan egongo da mundu mailan. Interneten, baina, ari gara, sortzen dugu, eragiten dute batzuek... eta emaitzak hor daude. Software-gintzaren euskaratze prozesua azkartzen ari da, programarik onenak euskaraz ere baditugu —kode irekiaren logika hartu dugunetik batik bat—, Interneten gero eta gehiago argitaratu eta sortzen dugu, eta blogen eztegarri ere garaiz eta txukun erantzun diogu euskaraz.

e-blogosfera

Gure e-blogosfera propioa dugu. Euskarazko blogen ekosistematxoak. 200 bat bitakora interesgarritik gora izango da une honetan gure inguruan, Euskal Herrian zein gure mugetatik kanpo —hori ere ahalbidetzen duelako Internetek—. Euskaraz dexente sortzen ari gara. Eta nazioarteko sei segundoak sei egun bilakatzen dira gurean batez beste. Baina astero blog berri bat baino gehiago sortzen ari da gurean, eta ez da gutxi. Denetarik irakur daiteke bitakora hauetan. Kolektiboak dira batzuk, eta norbanakoenak gehienak. Kultura, politika, herrietako berriak, zaletasunak, ideologia, bitxikeriak zein teknologia berriei buruzko gauza handiak eta txikiak irakur daitezke orain. Baita euskaraz ere. Blogetan.

Ohiko hedabideek oraindik gutxi erreparatzen diete bitakorei. Ereportaiak anekdotikoak egin dituzte. Beldur dira kazetari funtzionarioak. Beldur dira ere enpresetako jabeak, eta audientzien lehia sortu du honek, informazioaren iturrien kezka baino. Parte-hartzearen eztegarri ez zaio errotik heldu. Baina berez etorriko da hori ere. Etorriko delako. Informazioa, iritzia, ideien joan-etorria sortzen ari da blogetatik. Hemen. Eta sortzeko ahalmena lotuta doa era berean beste prozesu batzuekin. Blogintza eta kazetaritza parte-hartzaileak gogoeta eragin behar du;

software berrienen euskaratzea ekarri du horrek, kode irekia mekanismo balekoa da horrelako *software sozialak* euskaraz ere eduki ditzagun. Eta horretan gara, oso une garrantzitsu batean komunikazioari dagokionez.

Euskal prentsaren alde lan asko, pegatina asko eta batzar ordu asko sartutakoak dira hemen zenbait belau-naldi. Pegatinarik gabe, diru gutxirekin eta administrazio kontseilurik gabeko kazetaritza euskalduna ere abian da. Informazioa xede, aniztasuna bidelagun, software libre a tresna eta euskara hizkuntza moderno gisa darabilen sortzaile belau-naldi bat bizi dugu. Adin, sexu eta maila zein ideologia ezberdinetako komunikatzaileak ditugu orain. Profita dezagun unea.

Eta Euskal Herrian bitartean

Eta bitartean, gure artean egunkarietako zuzendariak Madrilerla deitzen dituzte, ETArri elkarrizketak egin edo agiriak plazaratzeagatik. *Gara* egunkaria zelan edo halan berriz ere itxi gura dute. Irrati nazional berri bat martxan da, uhinetatik, Internetetik edo satellite bidez emititzeko asmoarekin. Ipar Euskal Herriko irratiek erreferentzia izaten jarraitzen dute; orain arte lau emisora sortu, mantendu eta aurrera egin ostean, orain Lapurditik Internet bidezko beste proiektu bat abian jarriko dute: *radiokultura.com*, frantsesez eta euskaraz emitituko duen gazte erdaldunentzako egitasmoa, gurera hurbildu daitezten edo. *Argiak* aro berriko 2.000 zenbakia plazaratuko du 25 urteren ostean. Neke eta izerdi askoren osteko 2.000 zenbakia da, ez da gutxi. ETBk kultur programa berri bat eskainiko du gauerdiren batean astero euskaraz zein gaztelaniaz. Kultur programa bat noiz eta uda sartzeaz dagoen honetan. Total, gauz ez du ia inork ikusiko, eta aitzakia izango dute ikasurte berriarekin parrilan ez sartzeko. Baina guk beti izango dugu zer esan, zer entzun eta zer obeditu. Gure iritziak lau urtean behin balio du. ¶